

(*Mataix*) i *-eis* > *-eis* (*Madeix*). Tot fa l'efecte que el nom fou introduït en distintes èpoques.

Altrament, el cognom *Mataix* existeix a Alcoi (*B DLC IX*, 1916, 97), registrat també per J. Cor., 1963, i, a més, a Canyada de Biar (Alcoià). És possible que el nom citat del doc. val. de 1284 sigui continuació del nom rebut de Catalunya, però una herència mosàrab tampoc no es pot excloure. Pel que fa a *Cal Martaixí*, registrat a Angostrina (Alta Cerd. 1959) hi tindriem *Mataix* canviat en *Martaixí* per contaminació del parònim *Martí* omnipresent. J.G.

¹ Cf. J. Cor. en el seu estudi sobre noms de lloc d'origen germànic (*E.T.C. I*), anota el tractament de *-TH-* adés com la *-D-* fricativa del ll. vg. com en *ATHALASINDI* > *A(d)alareny* > *Alareny*, adés com la *-T-* sorda, com en **MATHALAUCUS* > *Madaloc* (pp. 37, 63).

Madern(s), en apèndix a *Paterna*

MADIREs

Paratge antic prop de Cabriels d'Odèn, esmentat en doc. de 1087 d'Organyà (*BABL VIII*, 534); és reflex de *MATĒRIA* amb el tractament normal de la *ē* oberta davant iod (com en *MATĒRIUM* *madir*, d'on *medis*, amb *-s* de pl., o com *FĒRIA* *fira*). El *DECat.* dona algun cas de l'apellatiu *madira*, corresponent al cast. *madera*, citant d'un doc. de 1040 (v, 541b2), i crida també l'atenció sobre *Cabanamadirri*, nom d'una pleta de pastors a l'alta muntanya de la Vall d'Àssua, entre Llessui i el Montsent, provinent de *CAPANNA MATĒRIAE* en genitiu: amb *AE*, o amb el tractament peculiar de la *-A* > *-i*, estudiat per J. Cor. en *E.T.C. I*, 137 (com en *Valira* < (*AMNIS*) *VALĒRIA*; J. Cor. afegeix que hi ha, en efecte, una important cabana a *Cabanamadirri*.¹

Altrament, com indica el *DECat.*, *madera* passa per ser en català un castellanisme, segons sembla d'alguna antiguitat en part del País Valencià (v. 541bss.); J. Cor. registra *Serra de la Maddera* a Crevillent (Camp d'Elx, 1963) i *Costamadera* a Areny de Noguera, nom d'una solana coberta de carrasca i alzina, per on passa el vell camí d'Isclès (A. Ribag.). J.G.

¹ En un passatge del *Capbreu* d'Entença (S. XIV), ed. T. Palet Plaja, 1987, apareix «les maders (sic) o fustes» (f. 25r), però no hi ha manera de dir si es tracta d'un error per «les maderes» o per «els maders».

MADÓ i Torre Madó

Aquest és un vell NL del terme de Morella: part

important de la dena de *La Roca* cap al NE. de la ciutat (xxvii, 156.13, 169.2, *IGC* '39 x '39). Ja consta el compost *Torremadó*, l'any 1547 com nom de l'assagador [carrerada] de *Torremadó* (*BABL XII*, 176); i abans consta *La Madó* com nom d'una penya en les afrontacions de 1234 del terme de Morella, entre Herbeset i el riu *de les Corses* (Capbreu de Cinctorres f. 18 Ll. xxviii, 9): «Erber jusano --- illam *penam* de la *Madó*» Gulsoy suggereix que sigui l'arabisme que ha donat *Almadum*. Però és innecessari, i difícil que *-ûm* s' hagi canviat en *-ó*.

Madó és conegut també com NL i NP a Mallorca i a l'Alt Pallars: *Font d'En Madó* en el terme de Mancor (al NO. de Selva) (xl, 57.11), Costa de *Can Madó* te. Alaró (prop de Son Corb, xl, 22.3). Al capdamunt de Pallars: Borda de *Madó*, en el te. de Tavascan, i en relació amb les de Llaenes (Ll. 24, p. 56); si bé aquest i potser algun altre poden venir del NP masculí *Amador*.

²⁰ Deu venir de *Madô*, la forma hipocorística en lloc de *Madona*, tan viva precisament a Mallorca (*madô Joana*, *madô Roseta* etc), que no fou estranya al català antic vista la gran vitalitat d'aquesta forma abreujada en l'occità dels trobadors: *mi-dons*, 'missenyora', *si-dons* 'la seva enamorada'. És versemblant que en forma anàloga es digués *Torre de Na Madó* (dissimilat en *la Madó*). J.G. i J.C.

Madonya, V. *Mat-* (misc. àr) *Madrac*, V. *Almadrac* s.v. *Almadrà* *Madrava*, V. *Almadrava*

MADREMANYA

³⁵ (1) Municipi del Gironès, a uns 20 k. a l'Est de Girona.

PRON. *mātrēmānyā*, *mādrēmānyā* a Girona, *mādr-* a Torroella de M. i a l'Escala (Casacuberta, c. 1920); J. Cor. anota també haver sentit la var. amb *-t*.

⁴⁰ *DOC. ANT. 1035: matremania* (*BABL III*, 324); 1300, 1379, 1691: *Matremagna*, *Martre-* (Monsalv. xvii, 29, xii, 521); en el cens de 1359: *Madramanya* (*CoDoACA XII*, 92).

ETIM. Prové del ll. *MATREM MAGNAM*, en la seva significació deífica pagana, com en els topònims *Madres* < *MATRES* i *Madrona* < *MATRONA* (vegeu l'article a part); en aquest cas específic aplicat a la deessa Cibeles, anomenada *MATER MAGNA* (la 'mare gran').

⁵⁵ Devem aquesta interpretació a P. Aebischer, qui en un article ponderat, dedicat a aquest nom (*BDC XXII*, 1932, 36-46) va demostrar que el culte a Cibeles, personificació frígia de la fertilitat de la terra, havia tingut molta difusió, ultra Roma, a la Gàl·lia i a Hispània, i que hom solia venerar-la a més com a deessa de les muntanyes, les caverne, i les deus i naixements d'aigües; especialment les que tenien